

LAŽNE VIJESTI

Lažne vijesti (fake news) odnose se na informacije koje ne odgovaraju činjenicama (nepostojeće ili iskrivljene činjenice). One su često namjerno izmišljene i distribuirane radi obmanjivanja s ciljem da osoba povjeruje u neistine ili sumnja u prave činjenice. Lažne vijesti su kratkog životnog vijeka, ali imaju širok doseg. One su pod skupina dezinformacija. „Pojam dezinformacija označava dokazivo lažnu ili obmanjujuću informaciju koja je smišljena, iznesena i širi se radi stjecanja ekonomske koristi ili namjernog zavaravanja javnosti te koja može naškoditi javnom interesu. Šteta javnom interesu uključuje ugrožavanje demokratskih političkih procesa i procesa donošenja politika, ali i javnog dobra kao što su zaštita zdravlja građana EU-a, okoliša i sigurnosti. Dezinformacije ne uključuju pogreške u izvješćivanju, satiru i parodiju, kao ni jasno naznačene stranačke vijesti i komentare.“ (Europska komisija, 2018).

POTENCIJALNE OPASNOSTI LAŽNIH VIJESTI:

- Narušavanje povjerenja u društvo
- Umanjivanje vjerodostojnosti vijesti
- Utjecaj na znanja, shvaćanja i ponašanje pojedinca, grupe ili društva
- Manipulacija i navođenje na pogrešne zaključke o osobama, događajima ili pojavama o kojima se izvještava ili piše

Dezinformacija o koronavirusu šire se globalno i eksponencijalno, najčešće dijeljenjem informacija i sadržaja putem društvenih medija. Islam i sur. (2020; prema Krelja Kurelović i sur.,2021) pratili su društvene mreže, informativne web portale i ostale online platforme u periodu od prosinca 2019. do travnja 2020., te otkrili 2311 glasina, lažnih vijesti i teorija zavjere o koronavirusu na 25 jezika, iz 87 zemalja. Direktor Svjetske zdravstvene organizacije (WHO) ustanovio je da se svijet ne bori samo s globalnom pandemijom uzrokovanom koronavirusom nego i s vrstom informacijskog poremećaja nazvanog infodemija ili epidemija informacija.

Infodemija je fenomen preobilja informacija (istinitih i lažnih) o određenoj temi koje se nekontrolirano šire, što otežava pronalaženje jasnih i vjerodostojnih poruka, pouzdanih izvora i rješenja problema (Nielsen i sur., 2020; prema Krelja Kurelović i sur.,2021.)

ŠTO KAŽE STATISTIKA?

Istraživanje Statista (2020):

- 37 % stanovnika Europe susreće se s lažnim vijestima svakodnevno,
- Lažne vijesti su najučestalije u Španjolskoj,
- Lažne vijesti su najmanje učestale u Finskoj

- Istraživanje Eurobarometra (2018):
- 83% ispitanika smatra da lažne vijesti predstavljaju opasnost za demokraciju
- Posebno su zabrinuti zbog namjerne dezinformacije s ciljem utjecaja na izbore i politiku useljavanja.
- Istraživanje također naglašava važnost kvalitetnih medija: ispitanici smatraju da su tradicionalni mediji izvor vijesti od najvećeg povjerenja (radio 70%, TV 66%, tisak 63%).
- Najmanje se vjeruje internetskim izvorima vijesti i web-mjesta za video hosting, sa stopama od 26% odnosno 27%.

SAVJETI ZA PREPOZNAVANJE I SPRJEČAVANJE ŠIRENJA LAŽNIH INFORMACIJA:

Razvijanje kritičkog razmišljanja jedno je od najvažnijih vještina koje su potrebne svakom pojedincu koje svoje informacije o svijetu i događajima o svijetu crpi iz različitih medija. Kritičko razmišljanje mora se primijeniti ne samo na evaluaciju izvora, već i pri traženju izvora. Razvijanje kritičkog razmišljanja možete vježbati na način da:

1. Kada vidite neku zanimljivu vijest, otvorite cijeli članak.
2. Provjerite autora teksta ili sadržaja! Provjerite domenu i izgled stranice.
3. Proučite informacije o vlasnicima, uredništvu, novinarima.
4. Provjerite datum i vrijeme objave.
5. Provjerite tko je autor.
6. Provjerite korištene poveznice, izvor i izvještavanje drugih medija o tom događaju.
7. Provjerite upitne citate i fotografije
8. Osvijestiti vlastite stavove. Ljudi su vrlo često skloni pratiti teme koje potvrđuju njihov pogled na svijet. Zanimajući drugu perspektivu
9. Razmislite prije nego podijelite!

Ako niste kritički pročitali članak, NEMOJTE GA DIJELITI. Samo vi možete zaustaviti širenje lažnih vijesti i obmanjujućih informacija. Pažljivo čitajte vijesti i aktivno propitujte ono što vidite. Ako niste sigurni u valjanost onoga što čitate, nemojte to dijeliti s drugima.

Ne zaboravite, najvažniji alat za provjeru informacija ste upravo vi i razvijanje kritičkog razmišljanja prilikom čitanja objava i vijesti u digitalnom okruženju.

csi.hr
Centar za sigurniji internet

Trebate pomoć?

0800 606 606

Besplatni telefon za savjetovanje!

Linija je dostupna svakog radnog dana, 08:00 – 20:00.